



تبلیغ مفاهیم قرآنی توسط امام عسکری(ع) به وسیله ارتباط با شبکه وکلا

حجت الاسلام ارشاد گفت: سازمان وکالت در زمان امام حسن عسکری(ع)، موجب آمادگی شیعه شد تا با مراجعه به علما مشکلات خود را حل کنند و از این طریق با مفاهیم قرآنی آشنا شوند.

حجت الاسلام ارشاد گفت: سازمان وکالت در زمان امام حسن عسکری(ع)، موجب آمادگی شیعه شد تا با مراجعه به علما مشکلات خود را حل کنند و از این طریق با مفاهیم قرآنی آشنا شوند.

خبرگزاری مهر - گروه دین و آئین- سمانه نوری زاده قصری: امروز هشتم ربیع الثانی مصادف با ولادت حضرت امام حسن عسکری (ع) است. خلفای عباسی از هر گونه اعمال فشار و محدودیت نسبت به امامان دریغ نمی کردند، و این فشارها و سخت گیریها در عصر امام جواد، امام هادی و امام عسکری علیه السلام در سامراء به اوج خود رسید. شدت این فشارها به قدری بود که سه پیشوای بزرگ شیعه که در مرکز حکومت آنها (سامراء) می زیستند، با عمر کوتاهی جام شهادت نوشیدند.

در این میان، محدودیت ها و فشارهای دوران امام عسکری علیه السلام بیش از دو پیشوای دیگر بود. و علت اینکه امام حسن عسکری علیه السلام را، عسکری می گویند، این است که حضرت به دستور خلیفه عباسی در «سامراء» در محله «عسکر» سکونت اجباری داشت. حضرت عسکری علیه السلام با وجود همه آن فشارها و کنترلها و مراقبتهای بی وقفه حکومت عباسی، یک سری فعالیت های سیاسی، اجتماعی و علمی در جهت حفظ اسلام و تشیع و مبارزه با افکار ضد اسلامی و ضد شیعی انجام داد.

تفسیر امام حسن عسکری (ع)، از تفسیر روایی امامیه، متعلق به قرن سوم هجری می باشد. تفسیر منسوب به امام حسن عسکری (ع) تفسیری ناتمام از قرآن کریم است که شامل تفسیر سوره فاتحة الكتاب و تفسیر پراکنده ای از سوره ی بقره است. بر اساس آنچه در مقدمه خود این کتاب گزارش شده، این تفسیر را امام حسن عسکری (ع) بر ابو یعقوب یوسف بن محمد بن زیاد و ابوالحسن علی بن محمد بن یسار، املا کرده است. آن دو به همراه پدران خود، از ترس سلطه حسن بن زید علوی ملقب به داعی الحق که عداوت شدیدی نسبت به شیعیان داشت، گریختند و به حضرتشان (ع) در شهر سامرا پناهنده شدند. امام عسکری (ع) بعد از خوش آمدگویی به آنها فرمود: «خداوند شما را در امان قرار داده و از شر دشمن حفظ کرده است. پس در کمال امنیت به شهر خود بازگردید. سپس فرمود: «دو فرزند خود را در نزد من بگذارید تا به آنها علمی بیاموزم تا خداوند شرافت و بزرگواری به آنان بخشد». با این پیشنهاد ابویعقوب و ابویوسف نزد امام (ع) ماندند و پدرانشان به شهر و دیار خود بازگشتند. بعد از مدتی امام (ع) خبر سلامتی خانواده شان را به آنها داد و شروع به املاء تفسیر به آن دو نمودند. آنها نیز در طول مدت اقامت شان نزد آن حضرت (ع) این تفسیر را می نوشتند.

تفسیر منسوب به امام عسکری (ع) به سبک تفاسیر روایی استوار است که در زمره تفاسیر مأثور از اهل بیت (ع) قرار می گیرد. در این کتاب، تفسیر آیات قرآن rlm&؛ گاه به صورت تفسیر قرآن به قرآن و اکثراً با استناد به روایات مأثوره از پیامبر اسلام (ص) و یا امامان (ع) و گاه نیز از جانب خود حضرتشان نقل شده است.

به مناسبت میلاد با سعادت حضرت امام حسن عسکری علیه السلام با حجت الاسلام حمید ارشاد معاون تهذیب حوزه های علمیه استان تهران به گفتگو نشستیم که در ادامه حاصل آن را می خوانید:

حجت الاسلام حمید ارشاد در خصوص فضائل امام هادی (ع) و امام حسن عسکری (ع) گفت: دوران امامت امام هادی (ع) و امام حسن عسکری (ع) با اواخر حکومت عباسیان مقارن بود. عباسیان با تمام توان این دو امام همام را تحت نظر و محاصره کامل در سامرا داشته و به شدت ارتباط شیعیان را با این دو بزرگوار محدود کرده بودند.

تبلیغ مفاهیم قرآنی به وسیله ارتباط با وکلا

استاد حوزه علمیه افزود: مراقبت نسبت به امام عسکری (ع) آن چنان شدید بود که شب هنگام و بی خبرانه به خانه حضرت هجوم می بردند و آنجا را تفتیش می کردند؛ بدیهی است در چنین شرایطی ارتباط مستقیم مردم با امام ممکن نبود، از سوی دیگر قرار بود پس از ایشان امام ظاهری نباشد بنابراین امام یازدهم بوسیله سازمان مخفی وکالت، با شیعیان در ارتباط بودند و آن ها را به وسیله وکلا و نمایندگان خود راهنمایی می کردند، حتی امام در نزد وکلای خود نمونه خط و امضایی داشتند که به وسیله آن، نامه امام را می شناختند. با ارتباطی که بین امام و وکلا به وجود آمد، سعی شد تا راهنمایی های لازم دینی و سیاسی

ارائه شود و افرادی با پیشینه علمی و ارتباط محکم با امامان پیشین یا با خود آن حضرت برای وکالت گمارده می شدند و در نامه خود به وکلا توصیه می کردند که نامه ها و مراسلات را از شیطان ها پوشیده نگهدارند و به شیعیان برسانند، در نتیجه مردم خیلی از مسائلمان را از طریق مکاتبه و یا تماس با وکلای امام با حضرت مطرح می کردند، در واقع سازمان وکالت، موجب آمادگی شیعه شد تا با مراجعه به علما مشکلات خود را حل کنند و از این طریق با مفاهیم قرآنی آشنا شوند.

امام یازدهم بوسیله سازمان مخفی وکالت، با شیعیان در ارتباط بودند و آن ها را به وسیله وکلا و نمایندگان خود راهنمایی می کردند، حتی امام در نزد وکلای خود نمونه خط و امضایی داشتند که به وسیله آن، نامه امام را می شناختند.

وی ادامه داد: باز در مواقع و مناسبت های مختلف و شرایط خاصی به وجود آمده ارتباطی هر چند محدود با این دو امام مخصوصاً امام عسکری (ع) ایجاد می شد و مردم در قالب ناشناس و حتی دست فروش خودشان را به امام رسانده و امام سوالات فرد را پاسخ می گفتند در این دوران با توجه به محدودیت های خاص و عدم حضور علنی و شفاهی این دو امام مثل عصر صادقین (ع) شیعیان به صورت کامل و جامع از برکات حضور امام محروم بودند. اما باز حضرات معصومین (ع) از طریق و علما در نقاط مختلف جهان به رسالت خویش انجام داده و در عرصه های مختلف علوم به هدایت و راهبری شیعیان در قالب نامه یا حضور هر چند بسیار محدود می پرداختند.

معاون تهذیب حوزه های علمیه استان تهران اظهار داشت: در خصوص برنامه های قرآنی این دو امام خصوصاً امام حسن عسکری باید گفت که ایشان یکی از بزرگترین مفسرین قرآن کریم بوده که قرآن را به صورتی روان و ساده تحت عنوان تفسیر العسکری بیان فرمودند، بخش های مهمی از تفسیر توسط علامه مجلسی در بحارالانوار گردآوری شده است. مخصوصاً با توجه به پایان امامت ایشان و در آستانه غیبت، امام عسکری (ع) در صدد تبیین معارف و بالا بردن سطح علمی و معرفتی شیعیان از طریق قرآن بود که به تقویت روحیه اعتقادی و مبادی شیعیان بیانجامد.

وی با اشاره به تفاسیر به جای مانده از آن حضرت تصریح کرد: از تفاسیر به جای مانده از آن حضرت می توان به تفسیر ابن شهر آشوب مازندرانی در معالم العلماء ذیل نام حسن بن خالد برقی قمی اشاره کرد که ایشان محضر امام عسکری (ع) را درک کرده و در این حضور تفسیری بالغ بر ۱۲۰ جزوه را به املائی حضرت دریافت می کند. که از منابع تفسیری شیعه به شمار می آید که این تفسیر تا حدود قرن پنجم موجود بوده اما متأسفانه امروزه در دسترس نیست.

این استاد حوزه علمیه افزود: امام عسکری (ع) همواره در صدد بود تا جامعه را از نظر ارزش های اسلامی و معارف اسلامی آشنا کند. به همین خاطر با علم به اینکه سلسله امامت با ولایت حضرت ولی عصر (عج) به پایان می رسد، سعی داشت تا در این شرایط سبک زندگی علمی خاصی را بنا و با پشتوانه علمی جامعه اسلامی و شیعیان را تقویت کند.

حجت الاسلام ارشاد ادامه داد: از جمله تفسیرهای روایی منسوب به امام حسن عسکری که مرحوم استرآبادی از امام نقل می کند، تفسیری است که به وسیله ۲ برادر از اهالی استرآباد جمع آوری شده که بخش هایی از آن امروزه موجود است. تفسیر منسوب به امام حسن عسکری (ع) تفسیر روایی است که سوره فاتحه و بخشی از سوره بقره را دربردارد. تفسیر آیات گاه به صورت تأویل انجام شده که بیشترین تأویل ها در معجزات پیامبر (ص) و امامان معصوم (ع) نقل شده است. بحث های فقهی، اصولی، فلسفی و دیگر علوم که به گونه ای با تفسیر و آیات قرآن ارتباط پیدا کرده اند در این تفسیر مطرح شده است. روایت ها بیشتر طولانی و مفصل ذکر شده اند به طوری که یک روایت چندین صفحه را دربرمی گیرد. تثبیت جایگاه قرآن به عنوان بزرگترین معجزه پیامبر اکرم (ص) و به عنوان ثقل اکبر یکی از خدمات علمی آن حضرت (ع) است که اگر جایگاه آن به خطر می افتاد و ارزش و اعتبار آن تضعیف می شد، خسارت سنگینی متوجه اسلام، مسلمانان و آینده تاریخ اسلام بود.

پاسداری از قرآن کریم

حجت الاسلام ارشاد با ذکر چند نمونه از فعالیت های امام حسن عسکری (ع) در پاسداری از مبانی قرآنی ادامه داد: این امام همام علاوه بر تفسیر آیات الهی و انجام وظیفه تعلیم و تربیت و آموزش قرآنی و تفسیری، مرزبانی از شریعت قرآنی را در دستور کار قرار داده به عنوان نمونه به پاسداری از قرآن در مقابل شبهات اشاره می شود که امام هادی و امام عسکری (ع) سعی در پاسخ به شبهات را داشتند مانند قدیم بودن قرآن، تناقض در آیات، سوال از فلسفه آیات، سوال از اخذ میثاق الهی، سوال از مرگ در قرآن و سوال از برگزیدگان خدا که همگی به علم الهی، از آن برخوردار بودند. به این سوال ها جواب داده شده و زدودن شبهه در دستور کار امام عسکری (ع) در این دوران بوده است که به پاسداری از قرآن در قالب تفسیر آیات نورانی به انجام رسیده است.

وی با اشاره به روایات تاریخی افزود: در برخی روایات آمده است که یعقوب بن اسحاق کندی در اعتبار و صحت و استحکام قرآن کریم شک کرد. او که یکی از بزرگترین دانشمندان و فیلسوف آن زمان بود در حال نگارش کتابی در این مورد بود که امام عسکری

(ع) از طریق یکی از شاگردانش برای او پیغامی فرستاد. امام (ع) به شاگردش آموخت که به او بگوید استاد از کجا می دانی که منظور خداوند همین برداشت توست. احتمال نمی دهی در معانی که شما از قرآن برداشت کردید و به نظرتان تناقضات را استخراج کردید، احتمال دیگری در معنای آیات وجود داشته باشد؟ وقتی کنی این جملات را شنید دچار شوک شد و از شاگرد خواست که بگوید این را چه کسی گفته است؟ در نهایت وقتی شاگرد با اصرارهای کنی مجبور شد بگوید که این را ابومحمد حسن بن علی العسکری به من القا کرد که استاد اذعان و اعتراف کرد که چنین سوالی از چنان شخصیتی شایسته و بایسته است و آن وقت کتاب نوشته شده را در آتش سوزاند. در جای دیگری آمده است: ابوهاشم جعفری می گوید از امام عسکری (ع) درباره این آیه پرسیدم: سپس کتاب را به میراث کسانی رسانیدیم که ایشان را از بندگان خود برگزیدیم، پس برخی از آنان به خویش ستمگر بودند و برخی میانه رو بودند و بعضی به اذن خدا در کارهای نیک پیشتاز بودند. امام (ع) فرمود: همه از خاندان محمد (ص) هستند. آنکه بر خود ستم کرده، کسی است که به امام اعتراف ندارد و میانه رو کسی است که امام را بشناسد و پیشتاز کارهای نیک به اذن خدا، امام (ع) است.

تاکید روایت های تاریخی بر حفظ و صیانت امام حسن عسکری (ع) از قرآن

وی با تاکید بر دیگر روایات تاریخی گفت: ابوهاشم یکی از بزرگان آن دوران می گوید: با خودم گفتم دوست دارم بدانم ابومحمد عسکری (ع) درباره قرآن چه می گوید، حضرت رو به من کرد و فرمود: آیا حدیث امام صادق (ع) به تو نرسیده است که فرمود: وقتی قل هو الله احد نازل شد، خداوند برای آن چهار هزار بال آفرید. پس بر هر گروهی از فرشتگان که می گذشت، همه در برابرش فروتنی می کردند. امام عسکری (ع) به نقل ابن شهر آشوب، همچنین در جواب ابوهاشم فرمود: ابوهاشم خداوند آفریدگار هرچیز است و هرچه جز او آفریده است. امام عسکری (ع) طبق این ۲ روایت به روش روایی و نیز قرآنی پاسخ شبیه قدیم بودن قرآن را داده است.

غلات گروه دیگری از کژاندیشان و تندروها بودند که امامان را بیش از حدّ خود بالا می بردند، و در فکر و روش بر خلاف امامان (ع) حرکت می کردند. امام حسن عسکری (ع)، آنها را از خود طرد کرد، و شیعیان را از هرگونه گرایش و تمایل به آنها برحذر داشتند، و با کمال صراحت از آنها بیزارى جستند

مبارزه امام حسن عسکری (ع) با فرقه های انحرافی

حجت الاسلام ارشاد با بیان اینکه امام یازدهم (ع)، علاوه بر طاغوت ستیزی، همواره با فرقه هایی که به نام اسلام، به تحریف اسلام ناب می پرداختند، تاکید کرد: وجود این فرقه ها از یک سو، سدّ بزرگی فرا راه گسترش و رشد اسلام ناب بود و از سوی دیگر باعث تقویت دشمنان اسلام و طاغوت های زمان می شد. واقفیه فرقه ای بودند که به هفت امام اعتقاد داشتند و امامت امامان بعد از امام کاظم (ع) را قبول نداشتند، غلات گروه دیگری از کژاندیشان و تندروها بودند که امامان را بیش از حدّ خود بالا می بردند، و در فکر و روش بر خلاف امامان (ع) حرکت می کردند. امام حسن عسکری (ع)، آنها را از خود طرد کرد، و شیعیان را از هرگونه گرایش و تمایل به آنها برحذر داشتند، و با کمال صراحت از آنها بیزارى جستند، حتی در نامه ای سرزنش آمیز خطاب به غلات و تندروها نوشتند: «من شما را افرادی افراطی می دانم که در پیشگاه خدا، دسته جدا کرده اید و در نتیجه در خسران و هلاکت افتاده اید. هلاکت و عذاب از آن کسی است که از اطاعت خداوند سرپیچی کند و نصیحت اولیای خدا را نپذیرد، با اینکه خداوند به شما فرمان داده که از خدا و رسول و اولی الامر، اطاعت کنید».

معاون تهذیب حوزه های علمیه با اشاره به موضع گیری امام حسن عسکری (ع) در برابر منکران اسلام و دوگانه پرستان ادامه داد: امام با دوگانه پرستان نیز به شیوه اصولی برخورد می کردند، برای مثال یکی از مسلمانان که پدرش دوگانه پرست بود، در ضمن نامه ای، از امام حسن (ع) خواست تا برای پدر و مادرش دعا کند. امام حسن (ع) در پاسخ او نوشتند: «رَجِمَ اللَّهُ وَالِدَيْكَ، وَالْتَأَى مَثْفُوطَةً»؛ خداوند مادرت را رحمت کند، آگاه باش که تاء واژه والده دو نقطه دارد. یعنی خیال نکنی که به جای تا، یاء است و برای پدرت نیز دعا کرده ام، بلکه فقط برای مادرت دعا کردم، زیرا برای دوگانه پرستان دعا نمی کنم.